

Vergaderjaar 2023–2024

33 797

Wijziging van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek en de Huisvestingswet naar aanleiding van de evaluatie van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wet uitbreiding Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek)

AO

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 24 mei 2024

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken¹ heeft kennisgenomen van de brief² van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 19 december 2023, waarin de Minister vragen heeft beantwoord over de Leefbaarometer. De leden van de fracties van de **BBB** en de **PVV** hadden naar aanleiding hiervan nog een aantal vervolgvragen.

Hierop is op 16 februari 2024 een brief gestuurd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De Minister heeft op 24 mei 2024 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
Bergman

¹ Samenstelling:

Kemperman (BBB), Lagas (BBB) (*voorzitter*), Kroon (BBB), Van Langen-Visbeek (BBB), Lievense (BBB), Fiers (GroenLinks-PvdA), Recourt (GroenLinks-PvdA), Janssen-Van Helvoort (GroenLinks-PvdA), Van Gurp (GroenLinks-PvdA), Roovers (GroenLinks-PvdA), Geerdink (VVD), Van den Berg (VVD), Meijer (VVD) (*ondervoorzitter*), Doornhof (CDA), Prins (CDA), Van Toorenburg (CDA), Dittrich (D66), Van Meenen (D66), Van Hattem (PVV), Nicolai (PvdD), Nanninga (JA21), Janssen (SP), Talsma (CU), Dessing (FVD), Schalk (SGP), Perin-Gopie (Volt), Van Rooijen (50PLUS), Van der Goot (OPNL)

² *Kamerstukken I 2023/24, 33 797, AM.*

BRIEF VAN DE VOorzITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Den Haag, 16 februari 2024

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft met belangstelling kennisgenomen van uw brief³ van 19 december 2023, waarin u vragen heeft beantwoord over de Leefbaarometer. De leden van de fracties van de **BBB** en de **PVV** hebben naar aanleiding hiervan nog een aantal vervolgvragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

De **BBB**-fractieleden danken u voor uw brief waarin u hun vragen over leefbaarheid op het platteland uitgebreid beantwoordt. Deze fractieleden zien het verdwijnen van voorzieningen in combinatie met een vergrijzende bevolking als gevolg van stagnerende woningbouw op het platteland wel degelijk als problematiek die, naast grootstedelijke problematiek, ook vraagt om bijzondere maatregelen. Zij hebben naar aanleiding van uw brief de volgende vragen.

Hoeveel regiodeals zijn er inmiddels gesloten? Hoeveel geld is hiermee gemoeid? Kunt u de **BBB**-fractieleden inzicht verschaffen in de effecten van deze regiodeals? Zo ja, op welke termijn? Kunt u tevens naar schatting aangeven hoeveel middelen worden besteed aan grootstedelijke problematiek, zodat de **BBB**-fractieleden zich enigszins een beeld kunnen vormen van de financiële verhoudingen?

Heeft u inzicht in de gevolgen van grootschalige vluchtelingenopvang voor de leefbaarheid? Is dat meetbaar? Zijn er verschillen tussen stad en platteland? Gaat u dat monitoren, nu het voorstel voor de Spreidingswet⁴ is aangenomen, zodat de **BBB**-fractieleden zich enigszins een beeld kunnen vormen van de gevolgen van deze wet voor de verschillende gemeenten?

De **BBB**-fractieleden danken u voor uw toezegging deze Kamer eind januari een brief te sturen over het vervoltraject bij het rapport «Elke regio telt!»⁵, waarin het kabinet samen met medeoverheden toewerkt naar een inhoudelijke reactie op de aanbevelingen en mogelijke beleids-opties schetst.⁶ Wanneer kan de Kamer deze brief verwachten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De **PVV**-fractieleden merken op dat u in uw brief het volgende aangeeft:

«De Leefbaarometer laat zien dat de ontwikkeling van de leefbaarheid de laatste jaren gemiddeld genomen wat gunstiger is geweest in de stedelijke gebieden dan in de niet-stedelijke gebieden. De achterstand in stedelijke gebieden wordt hiermee voor een deel ingelopen.»⁷

Op grond van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek («Rotterdamwet») zijn wijken in stedelijke gebieden aangewezen

³ Kamerstukken I 2023/24, 33 797, AM.

⁴ Kamerstukken 36 333.

⁵ <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/elke-regio-telt?advies=inleiding>.

⁶ Kamerstukken I 2023/24, 33 797, AM, p. 4.

⁷ Kamerstukken I 2023/24, 33 797, AM, p. 3.

met vestigingsbeperkingen in het kader van de leefbaarheid en de veiligheid. In sommige van deze «Rotterdamwet-wijken» zijn nu plannen om asielzoekerscentra te vestigen⁸, zoals in de Gestelse Buurt in 's-Hertogenbosch⁹.

Kunt u aangeven of u het passend vindt dat in wijken waar de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek («Rotterdamwet») wordt toegepast, asielzoekerscentra worden gevestigd?

Zoals hiervoor is opgemerkt, geeft u in uw brief aan: «*De achterstand in stedelijke gebieden wordt hiermee voor een deel ingelopen.*» Kunt u duiden in hoeverre het inlopen van die achterstand qua leefbaarheid weer teniet wordt gedaan door het vestigen van asielzoekerscentra?

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
I.M. Lagas MDR

⁸ <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1564508049/volkswijk-den-bosch-verzet-zich-tegen-komst-azc-s-geen-draagkracht-voor-600-asielzoekers>.

⁹ *Kamerstukken I* 2016/17, 33 797, K, bijlage Besluit aanwijzing van gebieden te 's-Hertogenbosch op grond van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 mei 2024

Met interesse heb ik kennisgenomen van de brief van 16 februari jl. (kenmerk: 173409.01u) van de voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken naar aanleiding van een door mij aan uw Kamer aangeboden brief van 19 december jl.¹⁰, waarin ik vragen heb beantwoord over de Leefbaarometer.

In deze brief zal ik ingaan op een aantal vervolgvragen die de leden van de fracties van de **BBB** en de **PVV** naar aanleiding hiervan hebben gesteld.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

*De **BBB**-fractieleden danken u voor uw brief waarin u hun vragen over leefbaarheid op het platteland uitgebreid beantwoordt. Deze fractieleden zien het verdwijnen van voorzieningen in combinatie met een vergrijzende bevolking als gevolg van stagnerende woningbouw op het platteland wel degelijk als problematiek die, naast grootstedelijke problematiek, ook vraagt om bijzondere maatregelen. Zij hebben naar aanleiding van uw brief de volgende vragen.*

*Hoeveel regiodeals zijn er inmiddels gesloten? Hoeveel geld is hiermee gemoeid? Kunt u de **BBB**-fractieleden inzicht verschaffen in de effecten van deze regiodeals? Zo ja, op welke termijn? Kunt u tevens naar schatting aangeven hoeveel middelen worden besteed aan grootstedelijke problematiek, zodat de **BBB**-fractieleden zich enigszins een beeld kunnen vormen van de financiële verhoudingen?*

Voor de Regio Deals is door het kabinet Rutte III € 950 mln. gereserveerd, waarmee onder coördinatie van het Ministerie van LNV 30 Regio Deals zijn gesloten. In het kabinet Rutte IV was € 900 mln. beschikbaar, waarmee onder coördinatie van het Ministerie van BZK 14 Regio Deals zijn afgesloten in tranche 4, en de intentie is om 22 deals af te sluiten voor tranche 5.

Voor de zesde tranche Regio Deals is in de Voorjaarsnota € 257,1 miljoen overgeheveld van de aanvullende post naar de begroting van BZK. Naar verwachting worden regio's vanaf medio juli 2024 uitgenodigd om hun proposities voor een Regio Deal in te dienen. Daarbij moet worden opgemerkt dat er naast de beschikbare middelen voor de Regio Deals ook allerlei andere geldstromen naar de regio gaan die hier verder buiten beschouwing blijven.

In de Regio Deals zetten Rijk en regio zich samen in om de kwaliteit van leven, wonen en werken (brede welvaart) van inwoners en ondernemers in een regio te vergroten. De website www.elkeregiotelt.nl bevat uitgebreidere informatie over alle lopende Regio Deals en geeft per deal aan waaraan wordt gewerkt.

Onlangs zijn er twee onderzoeken naar Regio Deals gestart. Ik verwacht dat deze rond de zomer worden afgerond. Het eerste betreft een evaluatie door de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur over de werking en meerwaarde van het instrument Regio Deals, ook in vergelijking met andere gebiedsgerichte programma's. Het onderzoeksrapport zal in de vorm van een essay zijn.

¹⁰ Kamerstukken I 2023/24, 33 797, AM.

Het tweede onderzoek gaat over de zogenaamde rode draden (veelvoorkomende thema's en opgaven in regio's) en effectieve interventies hierop binnen Regio Deals. De tweede rapportage geeft praktijkvoorbeelden vanuit lopende en afgeronde Regio Deals en aanbevelingen over gebiedsgericht werken aan regionale opgaven.

Een Regio Deal is in een aantal gevallen gesloten met een stedelijk focusgebied dat onderdeel is van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Dat geldt voor Groningen-Noord I, Rotterdam Zuid I en II en Den Haag Zuidwest I en II. In de vijfde tranche worden er drie Regio Deals uitgewerkt met stedelijke focusgebieden: Delft West, Groningen-Noord II en Amsterdam Zuidoost.

Er zijn ook Regio Deals gesloten waar stedelijke focusgebieden onderdeel zijn van een grotere regio: ZaanJ (Zaandam Oost), Utrecht Vitale Wijken (Overvecht en Nieuwegein Centrale-As), Arnhem-Nijmegen (Arnhem Oost), Parkstad Limburg (Heerlen Noord) en Drechtsteden Gorinchem I (Dordrecht West). In de vijfde tranche betreft dit Drechtsteden Gorinchem II (Dordrecht West), de Waterwegregio (Schiedam Nieuwland-Oost, Vlaardingen Westwijk) en Metropoolregio Eindhoven (Woensel-Zuid). Een deel van de Regio Deal-middelen komt dan ten goede aan de vraagstukken in de focusgebieden.

Gelet op bovenstaande wil ik het onderscheid stad-platteland/regio nuanceren. Regio's vallen niet altijd makkelijk onder te verdelen in landelijk of stedelijk. Sommige regio's, zoals de Waterwegregio, kampen met grootstedelijke problemen, terwijl zij in feite bestaan uit middelgrote gemeenten, met kleine kernen en een dorps karakter. En het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid heeft in het hele land aandacht voor de leefbaarheidsproblematiek, waarbij het gaat om delen van stedelijke gemeenten waar een stapeling van problemen is, ook in Arnhem, Heerlen en Groningen.

Voor een inschatting hoeveel middelen van rijkswege worden besteed in de *stedelijke focusgebieden* geeft onderstaand overzicht een beeld.

- Kabinet Rutte III: Regio Deals € 174 mln.
 - Kabinet Rutte IV:
 - Preventie met Gezag € 188 mln. Ook acht andere gebieden – buiten de twintig stedelijke focusgebieden – ontvangen hiervoor een bijdrage.¹¹
 - Volkshuisvestingsfonds € 220 mln. (incl. programmakosten).
 - Energiefixers € 34 mln.
 - Regeling kansrijke wijk: € 184 mln.
 - Regio Deals € 90 mln.¹² + PM.¹³
- Totaal: € 890 mln. + PM.

Heeft u inzicht in de gevolgen van grootschalige vluchtelingenopvang voor de leefbaarheid? Is dat meetbaar? Zijn er verschillen tussen stad en platteland? Gaat u dat monitoren, nu het voorstel voor de Spreidingswet¹⁴ is aangenomen, zodat de BBB-fractieleden zich enigszins een beeld kunnen vormen van de gevolgen van deze wet voor de verschillende gemeenten?

¹¹ Almere, Enschede, Helmond, 's-Hertogenbosch, Maastricht, Nijmegen, Sittard-Geleen en Venlo.

¹² De € 90 mln. betreft Regio Deals (vierde en vijfde tranche) met stedelijke focusgebieden.

¹³ De PM betreft Regio Deals (vierde en vijfde tranche) waar stedelijke focusgebieden onderdeel van uitmaken. Voor de beide tranches is er nog geen compleet en definitief beeld hoeveel middelen daarvan in de stedelijke focusgebieden worden besteed in verband met nadere uitwerking binnen de regio's.

¹⁴ Kamerstukken 36 333.

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft mij laten weten dat verschillende gemeenten de (veranderingen in) ervaren leefbaarheid in buurten rondom opvanglocaties onderzoeken of monitoren. Zo wordt in opdracht van de gemeenten Zutphen en Winterswijk middels jaarlijkse metingen de ontwikkelingen in ervaren leefbaarheid en veiligheid rondom asielzoekerscentra in kaart gebracht. Ervaren leefbaarheid en veiligheid wordt beïnvloed door diverse factoren, waaronder vertrouwen in de overheid, eigen slachtofferervaringen, de mate van toezicht in de buurt en mediaberichtgeving. Op basis van eerdergenoemde metingen bij burgers is er geen conclusie te trekken over causaliteit. Gelet hierop is er geen voornemen om op landelijk niveau een separate monitor of onderzoek op te zetten.

Wel heeft het Ministerie van BZK met de Leefbaarometer een instrument ter beschikking dat de leefbaarheid van alle wijken en gebieden in Nederland monitort. Ook voor de Leefbaarometer geldt echter dat het geen directe conclusies over causaliteit toelaat. De Leefbaarometer is een instrument dat voor geheel Nederland de (ontwikkeling van de) leefbaarheid op laag schaalniveau in kaart brengt. Daarvoor wordt een groot aantal uiteenlopende indicatoren gebruikt, waaronder ervaren overlast en onveiligheid. Het instrument heeft als doel om te signaleren. Wat de oorzaak is van bijvoorbeeld een verslechterende overlast en onveiligheid laat het instrument echter niet zien. Daarvoor is lokaal altijd nader onderzoek nodig.

De BBB-fractieleden danken u voor uw toezegging deze Kamer eind januari een brief te sturen over het vervoltraject bij het rapport «Elke regio telt!»¹⁵, waarin het kabinet samen met medeoverheden toewerkt naar een inhoudelijke reactie op de aanbevelingen en mogelijke beleids-opties schetst.¹⁶ Wanneer kan de Kamer deze brief verwachten?

Op 1 maart jl. is de Tweede Kamer geïnformeerd over de vervolgvatwerking van de kabinetsreactie op het adviesrapport «Elke regio telt!».¹⁷ Hierbij verwijs ik u naar deze brief.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De **PVV**-fractieleden merken op dat u in uw brief het volgende aangeeft:

«De Leefbaarometer laat zien dat de ontwikkeling van de leefbaarheid de laatste jaren gemiddeld genomen wat gunstiger is geweest in de stedelijke gebieden dan in de niet-stedelijke gebieden. De achterstand in stedelijke gebieden wordt hiermee voor een deel ingelopen.»¹⁸

Op grond van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek («Rotterdamwet») zijn wijken in stedelijke gebieden aangewezen met vestigingsbeperkingen in het kader van de leefbaarheid en de veiligheid. In sommige van deze «Rotterdamwet-wijken» zijn nu plannen om asielzoekerscentra te vestigen¹⁹, zoals in de Gestelse Buurt in 's-Hertogenbosch²⁰.

¹⁵ <https://www.rli.nl/publicaties/2023/advies/elke-regio-telt?advies=inleiding>

¹⁶ Kamerstukken I 2023/24, 33 797, AM, p. 4.

¹⁷ Kamerstukken II 2023/24, 29 697, nr. 142.

¹⁸ Kamerstukken I 2023/24, 33 797, AM, p. 3.

¹⁹ <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1564508049/volkswijk-den-bosch-verzet-zich-tegen-komst-azcs-geen-draagkracht-voor-600-asielzoekers>.

²⁰ Kamerstukken I 2016/17, 33 797, K, bijlage Besluit aanwijzing van gebieden te 's-Hertogenbosch op grond van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek.

Kunt u aangeven of u het passend vindt dat in wijken waar de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek («Rotterdamwet») wordt toegepast, asielzoekerscentra worden gevestigd?

Zoals hiervoor is opgemerkt, geeft u in uw brief aan: «De achterstand in stedelijke gebieden wordt hiermee voor een deel ingelopen.» Kunt u duiden in hoeverre het inlopen van die achterstand qua leefbaarheid weer teniet wordt gedaan door het vestigen van asielzoekerscentra?

Zoals hierboven is aangegeven is er in algemene zin geen conclusie te trekken over de causaliteit tussen de vestiging van asielopvangcentra en de leefbaarheid en veiligheid in een gebied. Indien er in de Leefbaarometer lokaal sprake is van een verslechterende overlast en onveiligheid kan dat worden veroorzaakt door diverse factoren en is nader onderzoek nodig.

Het is primair aan gemeenten om, mede rekening houdend met de leefbaarheid en veiligheid, een afweging te maken of het passend is om in een bepaald gebied een asielzoekerscentrum te vestigen.

Bij navraag door mijn ministerie over het hierboven aangehaalde concrete voorbeeld in 's-Hertogenbosch, geeft de gemeente aan dat voor de keuze van de desbetreffende twee opvanglocaties (Pettelaarpark 90 en de Kruithoorn) een zorgvuldige afweging is gemaakt. De gemeente is van mening dat de afstand tot de nabijgelegen woonwijk Gestelse Buurt groot genoeg is om deze locaties positief te beoordelen. Ook is in het omwonendenoverleg het effect op de omgeving een terugkerend onderwerp van gesprek, en is men samen in gesprek over de leefbaarheid en veiligheid van de wijk. Er zijn inmiddels 16 maatregelen geformuleerd om de leefbaarheid minimaal te behouden en als het kan te vergroten.

Ten slotte geeft de gemeente 's-Hertogenbosch aan dat de gemeenteraad in oktober 2022 een paar voorwaarden heeft bepaald voor geschikte plekken voor een asielzoekerscentrum. Die gaan bijvoorbeeld over voorzieningen in de buurt, zoals onderwijs en winkels. Daarnaast zijn de ligging en bereikbaarheid van Pettelaarpark 90 en de Kruithoorn goed. Het aantal locaties dat voldoet aan de voorwaarden is zeer schaars en beide locaties voldoen daaraan naar het oordeel van de gemeente.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.M. de Jonge